

Familie drukt stempel op tuin en park De Wiersse

DE GROENE VINGERS VAN DE GATACRES

BEROEMDE TUINONTWERPERS HEBBEN ZICH GELUKKIG NOOIT MET LANDGOED DE WIERSSE BEMOEID. DE BEWONERS ZELF DRUKTEN HUN STEMPEL OP DE TUIN EN HET PARK. VOORAL DE LAATSTE EEUW LATEN ZE ZIEN OVER GROENE VINGERS TE BESCHIKKEN. HET RESULTAAT IS EEN TUINPARK WAARIN NATUURLIJKE ROMANTIEK EN KLASSIEKE SYMMETRIE IDYLLISCH SAMENGAAN.

Tekst | Thelma Egberts | Fotografie | Otto Kalkhoven

De loofgang is een geheimzinnige vijfenzeventig meter lange tunneltocht

In 1912 bladert een zeventienjarig meisje door de historische tuinboeken van haar vader. Het brengt haar op ideeën voor een rozentuin bij het zomerhuis van de familie, De Wiersse in Vorden. Haar vader is enthousiast over het ontwerp. Al snel gaat de eerste spade de grond in. Dat betekent de start van de herinrichting van de tuinen van De Wiersse.

Verwaarloosd

Al aan het eind van de zeventiende eeuw werden tuin en park aangelegd rond het toen nog jonge landhuis. Het grondpatroon van het park is sindsdien, hoezeer ook verwaarloosd, nauwelijks veranderd. Gelukkig voor de Wiersse trouwt Alice's moeder, jonkvrouw Aurelia van Limburg Stirum, kort nadat zij het huis erft met jonkheer Victor de Stuers. Hij is een gedreven voorvechter van het behoud van monumenten en grondlegger van de monumentenzorg in Nederland. Hoewel Victor, Aurelia en hun enig kind Alice niet op De Wiersse gaan wonen, laten ze het huis grondig restaureren. Zo keert bijvoorbeeld de achttiende-eeuwse vensterindeling terug. Alice brengt in haar jeugd de zomermaanden door op dit 'restauratieproject'. Het herstel is net afgerond als Alice aan haar rozentuin begint.

Engelse invloeden

Net als haar moeder kiest Alice de Stuers een man die heel nuttig blijkt voor de Wiersse. Ze trouwt de Engels-lerse William Edward Gatacre. Hij komt uit een familie van landgoedeigenaren en militairen en heeft duidelijke ideeën over de inrichting van tuin en park. Daarbij weet hij zijn Britse inspiratiebronnen goed aan te passen aan de Achterhoekse omgeving. William Gatacre zorgt voor openheid. Ook laat hij de besloten tuindelen als de Rozentuin en de Lage Tuin, harmonieus overgaan in het omringende park. Tussen 1918 en 1927 nemen Alice en William de zestien hectaren tuin en de vijfendertig hectaren landschapspark onder handen. Nu is de zorg in handen van hun inmiddels 83-jarige zoon Victor Gatacre en zijn vrouw Laura Gatacre-Dru (66). Rondwandelen door de tuinen zie je hoe elk familielid zijn persoonlijk stempel heeft gedrukt.

Alice's Rozentuin

De Rozentuin is echt Alice's tuin. De vorm van het buxustableau baseerde ze op een oud Frans ontwerp. Ze begon met een vierkante tuin en breide deze, enthousiast over het

Boven | Wie de vijfenzeventig meter lange looftunnel uitloopt, wordt verrast door de aanblik van een omhaagd pleintje met een grote fontein.

resultaat, al snel uit met een tweede, gelijke tuin. Uit Alice's aantekeningen blijkt dat ze flink worstelde met de rozen die ze plantte. Veel soorten sloegen slecht aan op de zure Vordense zandgrond. Haar lievelingsroos Catherine Breslau redde het niet ondanks al het slakkenmeel en de mest die ze aan de bodem toevoegde. Vandaar dat de tuin maar een paar rozensoorten telt. Laurent Carle en Golden Pride zijn rozen die Alice al uitkoos. Verder groeien er vooral Lily Marleen, Moonlight en Mrs. Oakley Fisher.

De Lage Tuin

Aan de Rozentuin grenst de tweede tuin die Alice ontwierp, de zogenaamde Lage Tuin. Ze ontwierp hem al in 1914, nog voor haar huwelijk. Weer koos ze een klassiek ontwerp, nu met Italiaanse invloeden. Het is een symmetrische, verdiepte tuin, met veel gazons en borders. Schoondochter Laura Gatacre gaf de borders een nieuwe invulling. Bijzonder hier zijn de vele varens, waaronder zeldzame soorten als steenbreekvaren en de schubvaren. Kleine trappen leiden naar een ronde vijver met fontein. Rondom deze waterpartij groeit de schoenlapperplant *Bergenia*. Antieke Italiaanse potten zorgen voor de aankleding en een vroegere ijskelder is hier opgebouwd tot theehuisje annex gereedschapsschuur. Langs de tuin staat een houten pergola, begroeid met clematis, klimrozen, kamperfoelie en blauwe regen. Het geheel ademt een rustgevende beslotenheid uit.

Door de Berceau

Vanuit de Lage Tuin en de Rozentuin bereik je via de gracht en een wandelpad de bijzondere berceau, een tunnel van beukenhaag. De berceau begint bij een besloten 'pleintje', een hoge fontein, omringd door beukenhagen. Dit is het startpunt voor een geheimzinnige vijfenzeventig meter lange tunneltocht. Halverwege heeft de loofgang een kromming, die het extra spannend maakt. William Gatacre bedacht deze variant op het allerlaatste moment, tijdens de aanplant. Via een parkachtig bosje beland je vervolgens bij de besloten moestuin en taxustuin. Hier eindigt de beslotenheid van de tuinen en begint het bospark.

Park rondom de Wierse

In het parkgedeelte spelen bos, ruige weilandjes en waterpartijen een hoofdrol. Al wandelend heb je voortdurend uitzicht op het statige huis, een taxus snoeivorm, een brug of tuinbeeld, zodat je steeds beseft dat dit geen 'gewoon' bos is. Voor de komst van William Gatacre was het huis omringd door dichte, hoge bomen. Gatacre had een feilloos gevoel voor niveaoverschillen, coullisse-effecten en zichtassen. Dat is goed te zien bij het hooiland, waar een lang recht pad doorheen loopt. Halverwege heb je uitzicht op het huis. Over je andere schouder zie je een doorkijkje richting weilanden. Naast dit wandelpad legden Alice en William ooit een parterre aan, een formele tuin met buxus- of taxushaagjes. Deze was vanuit het huis te zien. De parterre bleek geen succes en werd

William Gatacre zorgde voor openheid in tuin en park

snel verwijderd. Nu is hier een open veld vol wilde bloemen. Heel vervreemdend werken de vier enorme taxus snoeivormen die nog aan de parterre herinneren. Formele structuren temidden van ruig hooiland.

Vijvers en beken

Het lange pad loopt door richting de vijvers. De tuin heeft hier weer een heel andere sfeer. De natuurlijk gevormde vijver is uitgegraven naast de bestaande beek. Met het zand zijn opgehoogde delen gevormd, nu begroeid met wilde bloemen. Hier mag Laura Gatacre-Dru graag met haar twee honden wandelen. Ze vertelt dat haar schoonvader een natuurlijke aanleg had voor tuin- en parkinrichting. Op gevoel combineerde hij sterke structuren, zoals snoeivormen, hagen, paden, boomgroepen, rododendronmuren, met de natuurlijke vormen van het Achterhoekse landschap. 'Mijn schoonvader verwijderde veel bomen om openheid te scheppen. Waar toch weer beslotenheid nodig was, plantte hij rododendrongroepen

tussen de bomen. Hij gebruikte ze als een soort groene muren', vertelt Laura. 'Mijn man en ik volgen zijn visie in grote lijnen. We putten nog steeds uit de vele aantekeningen die hij heeft gemaakt. Natuurlijk maken we daarbij ook onze eigen keuzes. Wij hebben de buitenranden van het park weer wat verdicht, zonder de doorzichten af te sluiten. Zo drukt ieder familielid zijn eigen stempel op de Wiersse.'

Dat de familie zélf steeds de inrichting van het tuinpark bepaalt, blijkt heel verstandig. In het Bouwhuis is een kleine tentoonstelling te zien over de Wiersse. Daar hangen ook de tuinontwerpen die de beroemde landschapsarchitecten C.E.A. Petzold en L.P. Zochter ooit voor de Wiersse maakten. De hele tuin én de buitenkant van het huis zouden op de schop gaan. Door financiële problemen werden de plannen niet uitgevoerd. Wie nu door de tuinen wandelt, beseft dat geldgebrek soms ook z'n voordelen heeft! ■

Boven | Alice Gatacre-de Stuers ontwierp op zeventienjarige leeftijd een rozentuin. Op deze plek lag heel vroeger een formele tuin.
Rechterpagina | De vijver in de Lage Tuin is omringd door schoenlappersplanten.

De Grote Zaal verhuisde van Den Haag naar De Wiersse

Victor, Aurelie en Alice de Stuers woonden rond 1900 niet op de Wiersse, maar in een dubbel woonhuis aan de Parkstraat 32-34 in Den Haag. In dit huis richtte De Stuers een zogenaamde Grote Zaal in, naar zeventiende- en vroeg achttiende-eeuws voorbeeld. Victor was namelijk een gedreven verzamelaar van historische voorwerpen en kunst. Zijn dochter Alice Gatacre - de Stuers haalde deze Zaal later naar de Wiersse. Hij kreeg een plaats in haar vaders zomerverblijf in het Bouwhuis.

De ruimte heeft goudleer behang uit Mechelen, delen van Brusselse wandtapijten, houten betimmeringen en een schouw van zandsteen waarop Adam en Eva zijn afgebeeld. Ook bijzonder zijn de kleurrijke Delftse tegeltableaus die 'water' en 'vuur' uitbeelden. Verder hangen er schilderijen, waaronder 'Diana en Endymion' van Luca Giordano en zeventiende-eeuwse portretten. In de ramen zit gebrandschilderd glas. Dit is in de oorlog beschadigd, maar eind vorige eeuw hersteld. Een marmeren buste van De Stuers zelf houdt de wacht.

De Grote Zaal wordt nu alleen nog gebruikt voor bijzondere gelegenheden.

Wandelen op De Wiersse

Wilt u zelf rondwandelen op de Wiersse?

Dat kan op zondag 17, zondag 24 en maandag 25 juli én op zondag 23 oktober. Tussen 10.00 uur en 17.00 uur kunt u tegen betaling van € 6,50 in de tuinen terecht. Kinderen tot negen jaar zijn gratis. Honden mogen niet mee. Verder zijn er tot en met september rondleidingen; elke donderdag en elke eerste zaterdag van de maand. De kosten bedragen € 7,50 per persoon. Meldt u zich uiterlijk om 10.30 uur bij het ijzeren hek aan de Wiersserallee. Op verzoek kunt u terecht voor een speciale rondleiding, lunch of uitgebreide thee.

De Wiersse
Wiersserallee 9
7251 LH Vorden
Tel. 0573 – 45 14 09
www.dewiersse.nl